

Catuli leonum rugientes, ut rapiant, et quaerant a Deo escam sibi. Hoc enim licet Deus dicatur facere, manifestum est quod non ita per se ipsum facit, ut non utatur creaturis suis ad pascendum jumenta et pullos eorum catulosque leonum. Reliqua vero loca scripturae, quae tradunt Christum aliquam potestatem contulisse apostolis, vel non loquantur de jurisdictionis potestate, vel praedicatur, et non datur a Christo, nec promittitur per se ipsum danda, ut satis supra explicatum est, et constat vel ex eo quod Tito dicitur [Tit. I, 5], ut constituat per civitates presbyteros sive episcopos; quos si Titus constituit, a potestate apostolica venit eorum jurisdictio et non immediate a Deo.

[Cap. II. Refelluntur argumenta ex ss. patribus et theologis scholae petita].

148. Ultra scripturas adducunt etiam multos ex antiquis patribus et doctoribus, qui videntur asserere, jurisdictionem episcoporum a Deo immediate esse, non autem a pontifice.

Inter hos igitur producitur primo loco b. Ignatius ad Magnesianos: „Dignum est ergo, et nos obedire episcopo vestro, et in nullo ei contradicere; terribile enim est tali contradicere; non enim istum visibilem quis spernit, sed illum invisibilem in eo contemnit, qui non potest a quoquam contemni; hic enim non ab homine, sed a Deo habet promotionem.“¹

Respondetur, per promotionem intelligere b. Ignatium consecrationem; et ideo tantum asserit, quae sunt ordinis, a Deo esse et non ab homine. Dici etiam potest, quod jurisdictio, quam pontifex habet, a Deo est et non ab homine; quia homo illam non habet ex suis viribus, quod possit jurisdictionem ecclesiasticam dare, sed ex coelesti et divina potestate ecclesiastica, quam Deus immediate tribuit Petro et successoribus ejus, cujus etiam jurisdictio et non solum ordo immediate est a Deo. Unde Paulus

¹ Pseudo-Ignat. epist. ad Magnes. longioris recensionis. Cap. 3. Funk vol. II. pag. 81.

de resistantibus humanae potestati etiam dicit [Rom. XIII, 2], quod qui ei resistit, Dei ordinationi resistit; nam licet homo instituat potestatem, Deus tamen praecipit, ut illi pareatur; et ita non hominem contemnit, sed Deum, qui potestatem civilem nedum ecclesiasticam contemnit.

149. Secundo producitur b. Dionysius dicens, ut quidam vertit: „Ipsi (nempe potestati ordinis episcopalis) praecipue prae caeteris ordinibus divina lex diviniore operationes sacras tribuit, ideo ut eas per se ipsum episcopus operetur; ipsae enim sunt divinae potestatis imagines perficientes omnia divina sacramenta, et omnes sacras dispositiones et gubernationes.“¹

Respondetur, quod licet demus, verbum *διακομισεις* significare dispositiones et gubernationes, non conficitur tamen, jurisdictionem episcopi non esse a pontifice, sed a Deo immediate; quia licet a pontifice sit divina lex, quae tribui papae potestatem jubet, ut episcopo quasi gubernatori pareamus, gubernatio etiam convenit episcopo ratione ordinis; quia ut declarabimus, jurisdictio ordinem sequitur regulariter; et quia episcopus in summa potestate est ordinis, ei conferenda est a pontifice jurisdictio summa suae dioecesis. Quod autem Dionysius de potestate hae ordinis loquatur, constat, quia ait quod illa potestas perficit divina sacramenta, quod ordinis est. Et licet addat, quod perficiat sacras gubernationes, hoc dicitur, quia gubernatio, praesertim sacra, qua animae in foro conscientiae gubernantur, potestatem ordinis sequitur, et ab ea perficitur. Nec enim jurisdictio ipsa nuda sufficeret ad ligandum vel solvendum in foro conscientiae. Nam vicarius, qui in sacris constitutus non est, non potest absolvere in

¹ Pseudo-Dionysius De eccles. hierarch. cap. V. §. 5; Migne, P. G. 3, 506. Textus graecus ita habet: „*Ἡ δὲ τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως δύναμις ἐν πάσαις χωραῖς ταῖς ἱεραῖς ἐλόγηται καὶ διὰ πασῶν τῶν ἱερῶν τάξεων ἐνεργεῖ τὰ τῆς οἰκίας ἱεραρχίας μυστήρια ἐκκρίτως δὲ αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς τάξεις εἰς αὐτονομίαν ὁ θεὸς δασμὸς ἀπονεύει τὰς θεοτέρας ἱερονομίας· αὐτὰ δὲ εἰσὶν αἱ τελεσιουργοὶ τῆς θεαρχικῆς δυνάμεως εἰκόνες ἀποτελοῦσαι πάντα τὰ θεϊώτατα σύμβολα καὶ πάσας τὰς ἱεράς διακομισεις.*“

foro conscientiae; accedente autem sacerdotali ordine, absolvere et ligare potest. Ideo ordo perficit jurisdictionem, undecumque illam quis habeat.

Responderi etiam potest, hunc locum Dionysii trahi ab opponentibus ad suum sensum; quia alii non ita vertunt; sed Ambrosius Camaldulensis ait: „Porro pontificalis ordinis virtus in sacris omnibus distinctionibus capitur, et per omnes sacros ordines operatur propriae hierarchiae mysteria; praecipue vero illi praeter caeteros ordines in sui ministerium divina lex officia sacratiora distribuit; istae quidem sunt perficientes divinae virtutis imagines, quibus et sacratissima signa omnia et sanctae omnes distinctiones consummantur“: ita vertit Ambrosius Camaldulensis. Joachimus vero Perionius ita vertit: „Vis autem hierarchici ordinis in sacris omnibus distinctionibus capitur, agitque per omnes sacros ordines hierarchiae suae mysteria. Ei vero praecipue praeter caeteros ordines sacra lex divini opera ad munus suum tribuit. Hae autem sunt perficientes divinae potentiae imagines, quae divina signa omnia omnesque sanctas descriptiones perficiunt“. Igitur non de gubernationibus, sed de descriptionibus vel distinctionibus loqui Dionysium intelligunt.

150. Tertio loco adducitur Cyprianus: „Neque enim aliunde haereses abortae sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundum mysteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum sacerdotum collegium quidquam moveret; nemo post divinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum, iudicem se jam non episcopi, sed Dei faceret; nemo discidio unitatis Christi ecclesiam scinderet; nemo sibi placens ac tumens, seorsim foris haeresim novam conderet, nisi si ita est aliquis sacrilegae temeritatis ac perditae mentis, ut putet sine Dei iudicio fieri sacerdotem, quum dominus in evangelio suo dicat: *Nonne duo passeret asse vaeneunt, et neuter eorum cadit in terram sine patris*

voluntate? [Matth. X, 20]. Quum ille nec minima fieri sine voluntate Dei dicat, existimat aliquis, summa et magna aut non sciente aut non permittente Deo, in ecclesia Dei fieri, et sacerdotes, id est, dispensatores ejus non de ejus sententia ordinari? Hoc est fidem non habere, qua vivimus; hoc est Deo honorem non dare, cujus nutu et arbitrio regi et gubernari omnia scimus et credimus.¹ Haec ille. Et alibi ait: „Qui Christo non credit (al. crederet) sacerdotem facienti, postea credere incipiet (al. incipit) sacerdotem vindicanti.“² Haec ille asserens in priori quidem sententia, sacerdotes sive episcopos fieri Dei iudicio et ordinatione, in posteriori autem fieri a Christo.

Respondemus, divina ordinatione fieri episcopos, et a Christo fieri; quia ipse ordinem episcopalem instituit, et jurisdictionem eis in genere dari voluit, et singulariter cuivis ordinem dat, et per summum pontificem dat jurisdictionem. Nec ab hoc ultimo alienus est Cyprianus, qui in priori sententia per episcoporum consensum dicit fieri episcopum; operatur igitur consensus episcoporum in conferenda potestate episcopali; quod quum de ordine non possit intelligi, de jurisdictione est capiendum, quatenus per consensum ecclesiasticae potestatis praebeatur. Quod clarius Cyprianus de se et episcopis Africanis in eadem epistola scribit dicens: „Nam quum statutum sit (al. ab) omnibus nobis, et aequum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, et singulis pastoribus portio gregis sit adscripta (al. commissa), quam regat unusquisque et gubernet, rationem sui actus domino redditurus; oportet utique eos quibus praesumus, non circumcursare, nec episcoporum concordiam cohaerentem sua subdola et fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, ubi et accusatores habere et testes sui criminis possint.“³ Hactenus ille, docens ex statuto episcoporum provenire, quod quisque episcopus

¹ Ad Cornelium ep. XII. n. 5. Migne, P. L. 3, 802 s.

² Epist. 69 ad Florentium n. 10. Migne, P. L. 4, 407.

³ Epist. cit. ad Cornel. n. 14. Migne, l. c. col. 821 s.

gregem suum habeat regendum. Ergo ab ecclesia est, et non a Christo immediate.

Idem: „Memnisse autem, ait, diaconi debent, quoniam apostolos, id est, episcopos et praepositos dominus elegit; diaconos autem post ascensum domini in coelos apostoli sibi constituerunt episcopatus sui et ecclesiae ministros. Quod si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui episcopos facit, possunt et contra nos audere diaconi, a quibus fiunt.“¹ — Sed ad hoc eodem modo respondetur. Facit enim Christus episcopos per se ipsum, quoad ordinem attinet, sicut et diaconos; sed diaconis jurisdictionem tribuit per apostolos; apostolis vero per se ipsum, ut vult Cyprianus. De aliis autem episcopis non idem est iudicium. Mens igitur Cypriani erat, probare diaconum inferiorem episcopo ex collatione apostolorum cum primis diaconis, in qua praeferrri ostendit apostolos, quod a Christo immediate vocati sunt, diaconi autem ab apostolis. Sicut autem in hoc excellunt primi diaconi posteriores, quod illi ab apostolis facti sunt, alii ab episcopis inferioribus apostolis, ita etiam apostoli excellunt episcopos, quia illi a Christo, alii vero a summo pontifice vel metropolitano accipiunt potestatem.

151. Quarto Ambrosii adfertur liber de dignitate sacerdotali: „Multitudini non solum praeferrri sublimitas episcopalis a domino meruit, sed ut eam quoque jure tueatur patrio, praeceptis imperatum est evangelicis.“² Haec ille. Ex quibus videtur inferri, quod episcopus praelatus est plebis, et quod praecepto evangelico tenetur eam tueri, ac per hoc juris est divini illa praelatio.

Respondetur, Ambrosium hic tantum dicere, episcopum esse praelatum plebis, non autem docet, quo jure sit praelatus. Nam licet dicat, praecepto evangelico teneri ad tuendam plebem, ex hoc non infertur, quod jure divino obtineat jurisdictionem; nam his etiam, qui jure humano praesunt, praecipit evangelium, quod officia debeant sub-

¹ Epist. 65 ad Rogatianum n. 3. Migne, P. L. 4, 396.

² Cap. II. Migne, P. L. 17, 570.

ditis praestare; docet enim, quod sit munus regis erga subditos, et quod munus domini erga servos, quum tamen dominia de jure humano et non divino sint.

Idem in eodem libro: „Quis dat frater episcopalem gratiam, Deus an homo? Respondes sine dubio: Deus. Sed tamen per hominem dat Deus; homo imponit manus, Deus largitur gratiam; sacerdos imponit supplicem dexteram, et Deus benedicit potenti dextera; episcopus initiat ordinem, et Deus tribuit dignitatem. O justitia, o aequitas! Si homini pecunia datur, qui nihil in ordine amplius operatur, nisi solum servitium, quod ei creditur; cur Deo totum negatur, qui ipsum ordinem tibi largitur?“¹

Respondetur, Ambrosium aperte loqui de ordinis potestate, vel de gratia, quae confertur in ipsa consecratione, non autem de jurisdictione; quia ait dari per consecrationem et nudum hominis servitium sive ministerium, quod de jurisdictione dici non potest, ut ostendetur inferius.

152. Quinto loco adducitur Constantinus imperator, cujus sententiam tota synodus suscepit et mirata est, sicut et posteritas omnis. Ille igitur auctore Rufino Aquil. Hist. eccl. l. 1. c. 2. dixit episcopis, qui libellos accusationum mutuarum ei porrexerant: „Deus vos constituit sacerdotes, et potestatem vobis dedit, de nobis quoque judicandi; et ideo nos a vobis recte judicamur; vos autem non potestis ab hominibus judicari. Propter quod Dei solius inter vos exspectate iudicium, et vestra jurgia, quaecumque sunt, ad illud divinum reserventur examen. Vos etenim nobis a Deo dati estis dii, et conveniens non est, ut homo judicet deos; sed ille solus, de quo scriptum est: *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit*“² [Ps. 81, 1].

Respondetur verum esse, episcopos esse deos, et a Deo institutos quoad ordinem, et quoad jurisdictionem in genere loquendo; sed descendendo ad particulare, illam habent a papa, et ab eo possunt judicari. Sed quia quod

¹ Ib. cap. V. Migne ib. col. 577.

² Migne, P. L. 21, 468.

judicet, habet a divina potestate, Deus per illum eos judicet; et non est hominum et regum et principum, eos judicare.

153. Sexto adducitur Meletius episcopus de contentione apud Antiochiam scribens: „Porro Meletius omnium mansuetissimus hominum benigne atque suaviter Paulino dixit: „Quoniam et mihi harum ovium curam commisit dominus, et tibi similiter aliarum, suscipe hanc sollicitudinem, et communicamus inter nos sub dogmate pietatis. Jungamus amice greges, et solvamus de praesulatu contentionem: communiter pascentes oves, curam eis communiter exhibeamus. Si autem de sede certamen est, ego etiam hanc contentionem conabor dissolvere. In sede sacrum ponatur evangelium, et utraque parte nos sedeamus. Et siquidem prius ego finem vitae suscepero, solus eris antistes; si vero hoc tibi prius evenerit, ego rursus gregis habebo curam.“ Quum haec ergo Meletius cum omni mansuetudine protulisset, Paulinus acquiescere non consensit. Tunc magister militiae, judex utriusque verborum, ecclesias Meletio tradidit. Paulinus autem aliarum ovium permansit antistes.“¹ Haec ibi. Unde ea sententia Meletii habetur, a Deo committi curam ovium.

Respondemus a Deo quidem committi, sed ordinate et per ministros suos. Nam non est verisimile, quod per seipsum in una civitate Antiochiae dederit oves duobus pastoribus vel tribus, quum unus tantum fuisset legitimus.

154. Septimo adducitur Augustinus dicens: „Absit, ut desint modo boni pastores; absit a nobis ut desint, absit a misericordia Dei, ut non eos gignat atque constituat.“² Constituit igitur dominus pastores juxta Augustinum.

Respondemus constituere quidem illos, sed ordine, quem ipse elegit, ut supra dictum est.

Adducitur et alia sententia Augustini ex libro quaestionum veteris et novi testamenti quaestione nonagesima

¹ Cassiodorus Hist. tripartit. l. IX, c. 3. Migne, P. L. 69, 1123.

² Serm. 46 (al. de tempore 165) in Ezech 34, 1-16, cap. XIII. n. 30. Migne, P. L. 38, 287.

septima, in qua ait, Christum die ascensionis creasse apostolos episcopos. — Sed supra est ad hoc responsum, quum de jurisdictione apostolorum ageretur.¹

155. Octavo adducitur beatus Thomas qui supra Joannem exponens illud: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, fur est et latro* ait: „Sciendum autem, quod ut, qui sicut ovis per ostium non intrat, non potest conservari, ita nec qui ut pastor intrat, conservare potest, nisi per ostium intret, scilicet per Christum; per quod quidem ostium intraverunt veri pastores, de quibus Hebr. V, 4: *Nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*. Mali vero pastores non intrant per ostium, sed per ambitionem et potentiam saecularem et simoniam; et isti sunt fures et latrones Osee VIII, 4: *Ipsi regnaverunt, et non ex me, principes exstiterunt et non cognovi*.“² — Respondetur, manifestum esse, oportere bonos pastores per Christum intrare; sed non solum intrant per Christum, qui ab eo immediate accipiunt auctoritatem in oves; sed qui per potestatem ecclesiasticam eam accipiunt.

Idem Thomas alio opusculo respondet: „Ad aliud, quod objicitur, scilicet, quod sacerdos est sub episcopo, sicut episcopus sub archiepiscopo, dicendum, quod non est omnino simile. Constat enim quod archiepiscopus non habeat immediatam jurisdictionem in illos, qui sunt de dioecesi episcopi, nisi causa ad eum deferretur; sed episcopus habet immediatam jurisdictionem in parochianos sacerdotes, quum possit quemlibet coram se citare et excommunicare: quod archiepiscopus non potest in subditis episcoporum, ut dictum est. Cujus ratio est, quia potestas sacerdotis naturaliter et ex jure divino subditur potestati episcopi, quum sit imperfecta respectu illius, ut Dionysius probat; sed episcopus subditur archiepiscopo solum ex ordinatione ecclesiae. Et ideo in quibus ecclesia statuit episcopum archiepiscopo subjectum, in illis tantum subjectus est ei.

¹ Pag. 89 s.

² In Joh. X. l. lect. I. n. 1. (ed. Parmens. anni 1861 tom. X. p. 474).

Sacerdos autem, qui ex jure divino episcopo subditur, in omnibus est ei subjectus. Sicut etiam papa habet immediatam jurisdictionem in omnes christianos, quia Romana ecclesia nullis synodiceis constitutis ceteris ecclesiis praelata est, sed evangelica voce domini et salvatoris nostri primatum obtinuit, ut habetur in decretis dist. 21 cap. Quamvis.¹ Haec Thomas dicens, potestatem sacerdotis naturaliter et ex jure divino subdi potestati episcopi in omnibus.

Respondetur Thomam loqui de potestate ordinis, quae se habet sicut imperfectum ad perfectum respectu potestatis ordinis episcopi, ut probat b. Dionysius capite quinto de ecclesiastica hierarchia. Jurisdictio quoque in genere jure divino est major in episcopis quam in sacerdotibus; quia Christus voluit, ut episcopi haberent majorem jurisdictionem, quam sui sacerdotes. De nullo autem episcopo particulari ex his, qui post apostolos sunt, verum est, quod dominus voluerit illum habere jurisdictionem a se immediate, sed reliquit potestati ecclesiasticae, a qua habeat suam jurisdictionem. Et ideo eodem jure ecclesiastico habet hic episcopus majorem jurisdictionem, quam hic parochianus sacerdos; posset enim pontifex summus illi committere majorem jurisdictionem, sicut quum sacerdotes non episcopi fiunt legati vel nuncii. Posset etiam dici, quod divus Thomas per jus divinum intelligat ipsum jus naturale, quia et ipsum a Deo scriptum est in cordibus hominum, et ideo divinum potest dici. Secundum hoc autem jus non solum perfectiora a Deo immediate instituta excellunt imperfectiora, sed etiam ab hominibus instituta. Nam potestas ducis jure naturae superat potestatem comitis, licet neutra sit a Deo immediate instituta. Ita autem cogimur exponere divum Thomam, quia quum multis in locis expresse dicat jurisdictionem dari a papa et ex injunctioe dari, non est verisimile, quod sibi ipsi contradicat in hoc loco.

¹ Contra impugnantes Dei cultum et religionem opusc. I. pag. 4. edit. cit. tom. 15. p. 21 s.).

156. Nono allegatur Joannes de Turrecremata, qui loquens de potestate ordinis et jurisdictionis ait: „Prima conclusio sit ista: utraque harum potestatum in ecclesia originaliter est a Deo.“¹ Idem etiam per totum caput septuagesimum nonum ejusdem primi libri ostendit, episcopum excedere sacerdotem, et in capite nonagesimo jam dicto idem probat.

Respondetur mirum esse, quod hunc auctorem pro se adducant, quem constat libro secundo a capite quinquagesimo quarto usque ad sexagesimum quartum oppositum docere. Quod ergo hic dicit, potestatem jurisdictionis originaliter esse a Deo, verum est; quia jurisdictio summi pontificis, a qua aliae oriuntur, a Deo est; et ideo probans illam primam conclusionem ait: „Patet etiam conclusio auctoritate. Primo Matthaei 16., ubi Christus clavium potestatem se daturum Petro pollicetur dicens: *Tibi dabo claves regni coelorum.* Secundo Joannis ultimo, ubi Christus ovium suarum Petrum pastorem et rectorem ordinans inquit: *Simon Joannis, pasce oves meas.*“ Haec ille. Similiter et verum est, quod episcopus potestate excedat presbyterum, ut probat capite septuagesimo nono. Sed id intelligit loquendo de potestate ordinis; sic enim ipse ait capite nonagesimo tertio ad tertiam conclusionem: „Verum quod haec majoritas potestatis sacramentalis sive ordinis in episcopo quam in simplici sacerdote major sit, non solum ex institutione ecclesiae, ut quidam dicere voluerunt, sed etiam ex natura ordinis et consecrationis secundum divinam institutionem ostenditur sic.“

157. Decimo allegatur Henricus de Gandavo. In Quodlib. 9. quaest. 22. ait: „Ipse etiam (papa) potest facere edicta universalialia, quae omnes ubique adstringunt, in quibus nullam episcopi habent jurisdictionem, nisi quatenus eis committitur a papa, et in jure edito ab ipso eis conceditur. Episcopi vero statuta non possunt facere ligantia aliquos extra proprias dioeceses, in quibus etiam papa plenam habet jurisdictionem. Si vero consideremus

¹ Summae de ecclesia l. I. c. 93.

jurisdictionis executionem, sic dico, quod papa habet jurisdictionem limitandi aliis suam, et sibi reservandi, secundum quod opus sibi visum fuerit. Et licet episcopi habeant potestatem non a papa, sed immediate a Christo, tam eam quae est ordinis, quam eam quae est jurisdictionis in ordinando ecclesias secundum instituta legis divinae; tamen jurisdictionem in ordinando ecclesias suas secundum edicta a papa instituta, et in resumendo ea, quae papa subtrahit, habent a papa, et a Deo mediante papa. Haec ille negans, jurisdictionem, qua episcopus secundum Dei legem gubernare potest suam dioecesim, non esse a papa, sed a Christo immediate.

Respondetur, hunc doctorem in hac parte non esse sequendum, sicut neque Gottifredum, nec Joannem de Poliaco. Mirum est tamen, quum hunc multi patres, in hoc, quod errat, sequantur; non tamen velint illum sequi in duobus, quae bene dicit, nempe in hoc, quod jurisdictione, qua secundum canones gubernat, prodeat a papa; et in hoc etiam, quod jurisdictione illa, quam immediate dicit a Christo dari, subsit papae quoad executionem, ita quod, prout sibi videtur, possit eam limitare vel suspendere vel rursus concedere episcopis; tantum enim hanc limitationem docent fieri posse in poenam peccati episcopi.

158. Undecimo loco citatur Cajetanus, qui libro de auctoritate papae et conc. cap. 3. ad finem ait: „Et ex hac differentia oritur, quod nullus est successor Joannis aut Jacobi, nec etiam Pauli apostoli in auctoritate apostolatus universalis gubernationis ecclesiae, sicut apostoli gubernabant ubique; sed tantum in potestate ordinis et regiminis unius certae ecclesiae succedunt episcopi; sed totius Petri successor est et dicitur papa.“ Haec ille. — Ad quod respondetur, Cajetanum tantum dicere in hoc loco, episcopos succedere apostolis in regimine suarum dioeceseon; non autem dicit, a quo habent illud regimen, a Deo scilicet immediate, an vero a papa. Et alibi apertissime declarat, omnes catholicos doctores tenere, quod a papa derivatur jurisdictio, et inter eos divum Thomam.

Rursus idem adducitur in 6. cap. apologiae sui tractatus de auctoritate papae et concilli. Respondens enim ad notata contra caput 74. sui prioris libri, contra illos, qui dicebant papam immediatum esse vicarium Christi, quia sua potestas immediate erat instituta a Christo, sed non ipsi concessa immediate, sed ecclesiae, cujus vices papam gerere asserebant, inter alia ait: „Immediatio autem institutionis potestatis papae a Christo non facit ipsum papam Christi vicarium immediatum, nisi secundum quid, scilicet secundum potestatis suae institutionem. Sic enim quilibet episcopus potest dici immediatus vicarius Christi, quia cujuslibet potestas immediate est instituta a Christo.“ Haec ille. Respondetur, loqui illum de potestate ordinis, vel de potestate jurisdictionis in genere et in sua origine, nempe in papa, sicut illi dicebant, potestatem papae institutam immediate a Christo in ipsa ecclesia, cui illam primo dedit, et per eam papae. Quod autem non loquatur de particulari jurisdictione episcoporum, constat ex ejus sententia superius allata, qua dicit omnes catholicos doctores ita sentire.

Rursus idem in eodem sexto capite respondens ad aliam adnotationem factam contra idem 73. caput sui libri in probantes papam gerere quae gerit, ut ministrum ecclesiae, hoc est, non solum ob eam tamquam finem, sed quia ex auctoritate accepta ab ea, ait: „Ad probationem ex ratione, quia praelati sunt ministri ecclesiae, dicitur, quod praelati dicuntur ministri Christi et ecclesiae; Christi quidem effective, quia ab illo habent suam potestatem effective et suppositaliter; mystice tamen, quia omnes praelati sunt velut membra Christi, juxta illud Augustini super Joannem: Si praepositi ecclesiae pastores sunt, quomodo unus pastor est, nisi quia sunt illi omnes unius membra pastoris? Ecclesiae autem integrae, scilicet cum capite suo, quod est Christus. Ministri etiam dupliciter dici possunt, scilicet effective, ratione partis seu capitis, et integraliter, quia sunt membra ecclesiae reliquae a capite non ut suppositi, sed ut corporis mystici partes integrales.“ Haec ille, docens tam singulos apostolos per se, quam

omnes episcopos conjunctim, prout faciunt unum corpus, a capite Christo recipere effective suam auctoritatem. — Respondemus, illum loqui de potestate ordinis et de jurisdictione in genere, ne sibi contradicat.

[Cap. III. Refelluntur argumenta ex scriptis summorum pontificum.]

159. Et hactenus de doctoribus antiquis et scholasticis, qui pontifices summi non sunt. Ex quibus aliquot et potiores ad suam sententiam confirmandam adducunt, quorum sententiae eo magis suscipiendae sibi videntur, quo pontifices summi minus solent adscribere episcopis potestatem, quam vere non habent.

160. Primus igitur Clemens de episcopis loquens inquit: „His igitur reverentiam adhibentes omni eos genere honoris afficite: ii namque potestatem vitae et mortis a Deo acceperunt in judicandis iis, qui dereliquerunt et in damnandis ad mortem ignis sempiterni, et iis, qui se ad recte vivendum convertunt, absolvendis et vivificandis.“¹ Haec ille.

Cui plane respondetur, quod loquatur de potestate ordinis, per quam sacerdos absolvit a peccatis, quam nemo negat a Christo esse immediate.

Idem etiam Clemens epistola prima ad Jacobum fratrem domini de Petro loquens ait: „Episcopos ergo vicem apostolorum gerere, dominum docuisse dicebat, et reliquorum discipulorum vicem tenere presbyteros debere insinuabat. . . . Nullum etiam presbyterum in alicujus episcopi parochia aliquid agere debere absque ejus permisso docebat; sed et cunctos presbyteros propriis episcopis in omnibus absque mora obedientes instituite domino esse debere docebat.“² Haec ille, docens dominum instituisse presbyteros obedire propriis episcopis.

Respondemus, verum esse, quod dominus per seipsum instituerit, quod propriis episcopis presbyteri et alii parent; et ita inobedientia contra jus divinum est et contra jus naturae; scriptum est enim: *Qui vos audit, me audit,*

¹ Constitut. apostol. I. II. c. 33. Migne, P. Gr. 1, 682.

² Pseud.-Isid. in ep. I. Clementis ad Jacobum (Jaffé ed. II. n. 10). Verba: „Nullum etiam — esse debere“ sumpta sunt ex epit. Hadr. can. apost. 40.

et qui vos spernit, me spernit [Luc. X, 16]. Sed ex hoc non conficitur, Christum per se ipsum praetulisse hunc episcopum his presbyteris, vel huic gregi; sed eo per ecclesiam instituto jussit dominus illi parendum, sicut jussit parendum esse regibus et aliis potestatibus, quas constat homines instituisse; imo multo magis quam illis, quo anima pretiosior est corpore, et supernaturalis potestas naturali.

Idem epistola tertia: „Si autem vobis episcopis non obedirent omnes presbyteri, diaconi ac subdiaconi et reliqui clerici, omnesque principes tam majoris ordinis quam inferioris, atque reliqui populi, tribus et linguae non obtemperaverint, non solum infames, sed extorres a regno Dei et consortio fidelium, ac a liminibus sanctae Dei ecclesiae alieni erunt. Nam vestrum est eos instruere; eorum est vobis obedire ut Deo, cujus legatione fungimini.“¹ Haec ille.

Respondetur, quod licet episcopis obediendum sit ut Deo, et Dei legatione fungantur, non tamen a Deo habent jurisdictionem; nam iis etiam, qui per alios illam habent, parendum est ut Deo, et isti quoque vices Dei gerunt, ut constat ex quavis inferiori potestate ecclesiastica vel saeculari.

Idem ad episcopos loquens: „Dominus noster, inquit, mittens nos vice sua in loco apostolorum ad praedicandum, praecepit nobis docere omnes, omnesque nobis fideliter obedientes, ut ipsi, exsistere.“²

Respondetur, quod misit illos per ecclesiasticam potestatem, per se autem praecepit praepositis obedire.

161. Secundus Anacletus papa producit in epistola secunda, ubi ait: „Ordinationes episcoporum auctoritate apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia episcopi, sunt celebrandae.“³ Qui simul convenientes scrutinium diligenter agant, jejuniisque cum omnibus precibus celebrent et manus cum sanctis evangelii, quae praedicaturi sunt, imponentes dominica die, hora tertia orantes, sacraque unctione, exemplo prophetarum et regum, capita eorum more apostolorum et Moysis ungentes, quia omnis sanctificatio constat in Spiritu sancto, cujus virtus invisibilis sancto chrismati est permixta, et hoc ritu solemnem celebrent ordinationem. Quod si simul omnes convenire minime potuerint, assensum tamen suis precibus praebeant, ut ab ipsa ordinatione animo non

¹ Pseud.-Isid. in ep. Clementis ad omnes clericos et fideles (Jaffé ed. II. n. 12).

² Pseud.-Isid. I. c. Verba composita sunt sec. Clement. recogn. I. II. cap. 33 (Migne, P. Gr. 1, 1265).

³ Cf. Conc. Nicaeni can. 4. Mansi 2, 670.